

Barnehagene i Fræna kommune

Handlingsplan mot MOBBING

Et hefte for alle som arbeider i barnehage

Forord

I samfunnet er det satt i verk en nasjonal innsats mot mobbing. "Manifest mot mobbing" er et samarbeid mellom regjeringen, KS, Foreldreutvalget for grunnskolen, Utdanningsforbundet og Barneombudet. Her forplikter partene seg til aktivt å medvirke til at mobbing blant barn og unge ikke skjer. En har en felles visjon om nulltoleranse som grunnlag for dette arbeidet.

Barnehagene i Fræna ønsker å slutte seg til dette arbeidet med en felles mobbeplan. Formålet er å inspirere til diskusjoner, refleksjoner og et økt fokus på sosial kompetanse og mobbing. Sammen med barnas foresatte oppfordres en til økt bevissthet og aktiv innsats mot mobbing i barnehagene.

Begrepet mobbing er lite brukt i barnehage, fordi det oftest er forbundet med større barn. Vi tenker ofte at barn i førskolealder er spontane og ikke bevisst vil påføre andre smerte. Mobbing forekommer imidlertid i alle aldersgrupper, også hos førskolebarn.

Det er svært viktig med et forebyggende arbeid. Dette arbeidet starter allerede i barnehagen.

Barnehagen har en viktig oppgave i å formidle grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar. Inkludering i fellesskap og lek styrker barns sosiale og personlige utvikling. Gjennom samhandling lærer barn sosial kompetanse, som er viktig for å forebygge og stoppe mobbing.

Forskning viser en klar sammenheng mellom aggressiv adferd i ung alder og en utvikling av antisosial adferd.

Mobbeplan for barnehagene i Fræna skal inn implementeres i årsplan, foreldremøter og den skal være et fokusområde i den daglige driften i den enkelte barnehage.

Elnesvågen, 2013

Daglige ledere i barnehagene

HVA ER ERTING, MOBBING OG KONFLIKT

Erting

- Erting er ikke så ondskapsfullt og vedvarende som mobbing
- Mobbing begynner ofte som sjenerende erting
- Barn tar ofte det man sier, bokstavelig
- Erting er langt mer utbredt blant små barn enn egentlig mobbing
- Sjenerende erting skiller seg fra uskyldig lek og moro.
- Erting er det når andre blir lei seg.
- Barn liker ikke erting, og slett ikke kallenavn
- Voksne må se på egen praksis.

Erting skal stoppes

Erting kan utvikle seg til mobbing

Mobbing

Mobbing er når en person gjentatte ganger over en periode blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Det er en viss ubalanse/skjevhet i styrkeforholdet. Den som blir utsatt for negative handlinger har problemer med å forsvare seg.

- Negative handlinger kan være å slå, sparke, true, håne, holde noen fast, grimaser, utestenging, unnlate å snakke til, snu ryggen til osv.
- En må være ekstra oppmerksom på den indirekte formen for mobbing, som er mindre synlig. Dette kan være å bli frosset ut, isolert, ekskludert osv. Særlig jenter bruker ofte denne formen for mobbing.
- Mobbing er et overgrep/en krenkelse fordi den som mobber har all makt og den som blir mobbet er maktesløs.
- Den voksne må tørre å gripe inn straks ved mobbing.
- Det er den voksnes ansvar å stoppe mobbing.

Mobbing er et overgrep

Mobbing er ikke en konflikt og kan ikke forhandles

Mobbing skal stoppes øyeblikkelig

Konflikt

Def.: En uenighet oppstått på grunn av partenes motstridende interesser.

- Konflikter er en normal del av livet og i alle fellesskap
- Man er uenige om noe, ofte småting
- Begge er parter i konflikten. Det er ikke et offer.
- Man kan og må lære barn konflikthåndtering
- Den voksne skal kunne gjenkjenne en konflikt og skille den fra mobbing
- En kan IKKE bruke samme metode for å stoppe mobbing

Konflikt er en vanlig uoverenstemmelse

Barna er likeverdige parter i en konflikt

Konflikt er avgjørende forskjellig fra mobbing

Forventinger og krav til barn som mobber/erter

I dette arbeidet er det viktig at barnet får hjelp til å forstå at det er handlingene som skal endres, det er ikke barnet selv det er noe galt med. Barnet må merke at den voksne er på hans/hennes side og at det får hjelp til å lære hvordan en skal være overfor andre.

Det er viktig å få barnet ut av den onde sirkelen. Barnet skal følges tett, og den voksne må gi oppmuntringer og anerkjennelse når barnet gjør fremskritt.

Arbeidet skal skje i tett samarbeid med barnets foreldre.

Barn som ertes/mobber andre skal lære:

- Å stoppe når det blir sagt stopp
- Å respektere andre
- Å ta hensyn til andre
- Å lytte til andre
- Å vente på tur
- Å overholde regler i leker og spill
- Å være uenige på ordentlig måte
- Å slutte å true andre
- Å slutte å gi andre skylden

Bruk innlevelsesevnen din som voksen slik at du allierer deg med barnet og virkelig anerkjenner dets fremskritt.

Et barn som mobber eller ertes skal stoppes, og hjelpes.

Forventninger og krav til barn som blir mobbet/ertet

Barn som blir mobbet klarer ikke selv å bryte den onde sirkelen. De vil etter hvert få ødelagt sin egen selvfølelse og selvbilde. Det er det som gjør mobbing så skadelig.

Et barn som mobbes skal straks hente hjelp hos en voksen, og være helt sikker på å få hjelp.

Barn som blir ertet/mobbet av andre skal lære:

- Å si stopp! Jeg vil ikke! Å vise det med ord og kroppsspråk
- At det har rett til å bli behandlet godt
- At det ikke er barnets egen skyld at det blir mobbet
- At det skal si fra til en voksen hvis plagingen fortsetter

Du skal være svært oppmerksom på barnets fremskritt og stigende mot, og anerkjenne nye ferdigheter ved å snakke om dem sammen med barnet.

Forventninger og krav til medhjelpere/medløpere

Medløpere er barn som ikke tar initiativ til mobbing/erting selv, men som følger etter den som ertes/mobber og gjør det samme.

Medløpere trenger støtte både fra barnehagen og hjemmefra slik at de lærer å ha egne meninger og tør å si fra og stå fast ved hva som er riktig og galt. De trenger å utvikle mot til å si i fra.

Medløpere/medhjelpere skal lære:

- Å være modige nok til å si i fra
- Å tørre å være uenige
- Å tørre tro på det de selv føler er riktig
- Å tørre si fra, selv om en annen prøver å overtale dem
- Å hente hjelp fra en voksen

Du skal tilrettelegge samværet i fellesskapet slik at du støtter ulikhet og lærer barn at det er modig gjort å være uenig.

Barn som er medløper, trenger å styrke motet til å ha egne meninger.

Forventninger og krav til tilskuere

Tilskuere i en barnegruppe er de barna som ikke selv er aktive deltakere i den sjenerende ertingen eller mobbingen, men som ser på at det skjer hver dag. Barn som er tilskuere til erting/mobbing griper ikke inn, fordi de ikke vet hva de skal gjøre. Det skaper også utrygghet hvis de er vitne til at et annet barn blir behandlet dårlig uten at de voksne griper inn og stopper det.

Tilskuerne kan få ødelagt evnen til å vise medfølelse og empati med andre.

Tilskuere skal lære:

- At man er en god venn om man hjelper noen i nød
- Å tørre å være uenig
- Å tørre å si fra
- Å hente hjelp fra en voksen
- Å tørre å blande seg

Du skal gi ros når et barn henter deg slik at du kan gripe inn hvis et annet barn blir ertet/mobbet.

Du skal være svært oppmerksom på at tilskuere skades av å være i et fellesskap hvor det finnes erting/mobbing.

Et barn som er tilskuer skal vite hvordan man hjelper.

Et barn som er tilskuer skal være stolt av å kunne hjelpe.

Et barn som er tilskuer skal ta medansvar for fellesskapet.

Forventninger og krav til ansatte i barnehagen

De ansatte må:

- Gripe inn med det samme når et barn utsettes for sjenerende erting/mobbing
- Oppfordre de andre barna til å hente hjelp hos en voksen hvis et barn ikke slutter å erte når det blir sagt "stopp"
- Være en god rollemodell ved selv IKKE erte barn eller voksne
- Ta opp i personalgruppen med det samme det oppstår tegn til mobbing
- Kjenne til de feile mytene om mobbing, slik at du ikke risikerer å ignorere begynnende mobbing.

Den ansatte skal påta seg en lederrolle i barnegruppen.

Ansatte skal ta medansvar for den generelle trivselen i barnehagen.

Forventninger og krav til foreldrene

Foreldrene har hovedansvaret for at mobbing ikke skjer, og de har alle et medansvar for trivselen. Barnehagen skal hjelpe til med dette! Foreldrene må være interessert i hvordan de andre barna også har det, og omtale kameratene positivt. Foreldre må ikke bidra til å utelukke andre barn. Dette skjer ved å omtale andre positivt, invitere alle i bursdager osv.

Foreldre skal oppfordres til å si fra til barnehagen med en gang de ser tegn på mobbing, også når det gjelder andre barn enn deres egne.

Barnehagen må:

- Involvere foreldrene i det generelle medansvaret for fellesskapet
- Sikre at foreldrene forstår at deres engasjement i fellesskapet har avgjørende betydning for barnas trivsel
- Forklare foreldrene at mobbing skader alle i fellesskapet, skader alle barns følelser og skader læringsmiljøet
- Medvirke til at arbeidsplassen har formulerte forventninger til foreldrene
- Oppnå og bevare foreldrenes tillit ved alltid å være ærlig og holde dem orientert om deres trivsel i fellesskapet.
- Foreldrene skal involveres i, og gjøres kjent med denne planen "Handlingsplan mot mobbing".

Foreldrene har medansvar for trivselen i barnegruppen

Foreldrene skal opplyses om at mobbing kan begynne ved deres eget spisebord.

HVORDAN STOPPE OG FOREBYGGE MOBBING

Det inkluderende fellesskap med felles verdigrunnlag

- **Jeg liker de andre**
Barnet skal alltid være trygg på at andre barn og voksne liker det.
- **Jeg kan få hjelp**
Barnet skal alltid få hjelp når det trenger det/ber om det.
- **Jeg vet hva jeg skal gjøre**
Barnet skal lære å si "Stopp, jeg vil ikke", og barn skal lære å stoppe når andre sier "Stopp"
- **Vi vil at du skal være glad**
Trivsel og trygghet skaper glede.
- **Vi vil ha deg med**
Alle barn skal lære at det er en selvfølge å inkludere andre i leken.
- **Vi ønsker ikke erting og mobbing**
Alle skal vite at erting/mobbing er uakseptabelt.

Det er alle de små positive tegnene på hjelpsomhet, fellesskapsfølelse og vennskapelig adferd man hele tiden skal huske på å anerkjenne. Det kan f.eks være når et barn trøster et annet barn, henter noe til et annet barn osv.

Utvikling av empati støttes av at pedagogen har positive forventninger til dem og hele tiden legger merke til deres gode innsats.

Det må være et stort fokus på sosial kompetanse. En skal lære:

- **Empati og rolletaking:** innlevelse i andres følelser og forståelse for andres tanker
- **Prososial adferd:** positive sosiale holdninger og handlinger som å hjelpe, oppmuntre og dele med andre.
- **Selvkontroll:** kunne utsette egne behov og ønsker i en situasjon som krever turtaking, kompromisser og felles avgjørelser.
- **Selvhevdelse:** hvordan en hevder seg selv og egne meninger på en god måte, tørre å stå imot gruppepress og bli med på lek/samtaler som allerede er i gang.
- **Lek, glede og humor:** tolke lekesignaler, la seg rive med, slappe av, spøke og ha det moro.

MÅL for forebyggende tiltak:

- Å styrke barns selvhevdelse
- Å utvikle barns evne til empati
- Skape trygghet og respekt
- Styrke barns generelle sosiale kompetanse

Forebyggende tiltak på avdeling:

- Gi barna mulighet for samtaler om trivsel
- Observasjon og kartlegging av barnas samspill
- Skjerme lek
- Oppmuntre barn til å si positive ting til hverandre
- Lage positive, sosiale regler
- Verktøy til å kartlegge voksnes holdninger

Voksnes rolle:

- Være tilstede i hverdagen gjennom lek og samtaler. Være lyttende voksne.
- Bevisste rollemodeller
- Være konsekvent i fht uakseptabel adferd
- Barn og voksne lager positive regler sammen
- Ha blikkontakt i samvær med barn
- Være anerkjennende og støttende
- Sette tydelige og forståelige grenser
- Gi ros til både barn og andre voksne
- Mobbing som tema på f.eks foreldremøte
- Bevisst på voksenrollen
- Ta tak med en gang mobbing oppdages
- Være observant hele tiden
- Fokus på tema i samlinger osv. (Hva er en god venn? Hva er mot? Osv.)

Hvordan oppdage mobbing:

- Gjennom observasjoner/deltakelse. Voksne må være tett på/nærme.
- Aktive og engasjerte voksne på uteområdet
- Tilbakemelding fra andre barn
- Endring i barns adferd (innesluttet, sliten, trett, sint, rastløs, urolig, gråter mer enn før, vansker med spising/soving osv)
- Sosiogram
- Barnesamtaler

Tiltak om mobbing blir oppdaget:

- Tas opp på avdelingsmøte straks og innen en uke
- Tas opp med daglig leder snarest
- Samtale med foreldre til den som blir mobbet (kartlegge)
- Samtale med foreldre til den/de som mobber
- Evt. samtale med alle foreldrene sammen (?)
- Skrive tiltaksplan
- Oppfølgingssamtaler med alle parter (eks. etter en-to mnd)

Sjekkliste:

- Blir alle barna sett?
- Ser en bare positive sider hos et barn, og bare negative hos et annet?
- Tror en mer på noens forklaringer enn andres?
- Vet de voksne forskjell på humor og ironi?
- Samspillet: Er det hierarki?

Verktøy/kilder:

- Kari Lamer
- Steg for steg
- ART
- Foreldreveiledning
- Bok: Webster Stratton: "De utrolige årene"
- Bok: Helle Høiby og Anja Trolle: "Stopp ertingen"
- UDIR: Hefte "Mobbing i barnehagen"
- UDIR: "Barn sin trivsel – voksne sitt ansvar"
- Praksisfortellinger
- Dialogspill med påstander for drøfting

TILTAKSPLAN når mobbing skjer

Det skal skrives referat fra alle møter. Pedagogisk leder er ansvarlig for dette.

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRT, sign og dato
Den som observerer mobbing informerer andre ansatte og daglig leder. Tas opp på avd.møte. Beskriv så konkret som mulig. Hva har barnet/barna gjort? Hvordan har de voksne forholdt seg til det? Bli enig om videre tiltak.	Alle	
Snakk med barna om det som har skjedd. Be barna komme med forslag til hva som kan gjøres videre. Sammenfatt barnas forslag med det personalet har komnt frem til.	Ped.leder, evt den som står barnet nærmest	
Foreldrene til den/de som blir mobbet og den/de som mobber blir informert, og tatt med på råd.	Ped.leder, evt den som står barnet nærmest	
Evaluering etter 14 dager. Samtale med barna.	Ped.leder, evt den som står barnet nærmest	
Informasjon/samtale med foreldrene etter behov	Ped.leder, evt den som står barnet nærmest	
Eventuelt videre tiltak.	Ped.leder, evt den som står barnet nærmest	
Ny evaluering etter et halvt år, og evt nye tiltak.	Ped.leder, evt den som står barnet nærmest	

Skjema for møter vedrørende mobbing i .....barnehage

Skjemaet skal ligge i barnets mappe (evt. kopi til barnets foresatte)

Tilstede:

Dato:

<u>Hva saken gjelder</u>	<u>Dette skal det arbeides med</u>

Dato for oppfølgingsmøte: _____

_____
Underskrift ansatte

_____
Underskrift ansatte

_____
Underskrift foresatte

_____
Underskrift foresatte